

ĐỀ THI CUỐI HỌC KÌ 1

MÔN: NGỮ VĂN - LỚP 11

Thời gian làm bài: 90 phút

BIÊN SOẠN: BAN CHUYÊN MÔN LOIGIAIHAY.COM

I. ĐỌC HIỂU (4,0 điểm)

Đọc ngữ liệu sau và trả lời câu hỏi kế tiếp

Chuyện kể rằng: em, cô gái mở đường

Để cứu con đường đêm ấy khỏi bị thương

Cho đoàn xe kịp giờ ra trận

Em đã lấy tình yêu Tổ quốc của mình thắp lên ngọn lửa

Đánh lạc hướng thù. Hứng lấy luồng bom...

Đơn vị tôi hành quân qua con đường mòn

Gặp hố bom nhắc chuyện người con gái

Một nắm mìn, nắng ngời bao sắc đá,

Tình yêu thương bồi đắp cao lên...

Tôi nhìn xuống hố bom đã giết em

Mưa đọng lại một khoảng trời nho nhỏ

Đất nước mình nhân hậu

Có nước trời xoa dịu vết thương đau.

Em nằm dưới đất sâu

Như khoảng trời đã nằm yên trong đất

Đêm đêm, tâm hồn em tỏa sáng

Những vì sao ngời chói, lung linh.

[...]

(Trích *Khoảng trời, hố bom*, Lâm Thị Mỹ Dạ, in trong *Giải Nhất văn chương*, NXB Hội Nhà văn, Hà Nội, 1998)

Câu hỏi:

Câu 1: Bài thơ được sáng tác theo thể thơ nào? Những dấu hiệu nào giúp em nhận diện thể thơ của đoạn trích? (1đ)

Câu 2: Hình tượng “tôi” và “em” trong đoạn thơ là những ai? (0,5đ)

Câu 3: Hình ảnh “cô gái mở đường” được khắc hoạ như thế nào trong khổ thơ đầu tiên? (1đ)

Câu 4: Xác định và phân tích tác dụng của biện pháp tu từ được sử dụng trong khổ thơ sau:

Em nằm dưới đất sâu

Như khoảng trời đã nằm yên trong đất

Đêm đêm, tâm hồn em toả sáng

Những vì sao ngời chói, lung linh. (0,5đ)

Câu 5: Hình ảnh “hố bom” và “khoảng trời” gợi cho em suy nghĩ gì về sự hi sinh của “cô gái mở đường” và tình yêu thương của đất nước, quê hương dành cho cô? (1đ)

II. VIẾT (6,0 điểm)

Câu 1. (2đ)

Hình tượng người nữ thanh niên xung phong trong đoạn trích gợi cho anh/ chị suy nghĩ gì về ý thức trách nhiệm của giới trẻ ngày nay đối với đất nước. Trình bày bằng đoạn văn khoảng 200 chữ.

Câu 2. (4,0 điểm)

Anh/ chị hãy viết một bài văn nghị luận bàn về ý thức và trách nhiệm của học sinh ngày nay trong việc giữ gìn sự trong sáng của tiếng Việt.

-----Hết-----

- Học sinh không được sử dụng tài liệu.

- Giám thị không giải thích gì thêm.

Đáp án**Câu 1 (1 điểm)**

Câu 1: Bài thơ được sáng tác theo thể thơ nào? Những dấu hiệu nào giúp em nhận diện thể thơ của đoạn trích? (1đ)

Phương pháp giải:

Chú ý số dòng thơ trong bài, số từ trong câu

Chú ý quy luật về vần, nhịp

Lời giải chi tiết:

- Bài thơ được sáng tác theo thể thơ tự do
- Dấu hiệu nhận biết: Số tiếng trong dòng thơ, số dòng trong khổ thơ, vần, nhịp điệu không theo quy luật

Câu 2 (0,5 điểm)

Câu 2: Hình tượng “tôi” và “em” trong đoạn thơ là những ai? (0,5đ)

Phương pháp giải:

Chú ý các nhân vật được nhắc đến trong bài thơ

Lời giải chi tiết:

- “Tôi” là nhân vật trữ tình – trong bài thơ này là người lính, người chiến sĩ hành quân trên con đường mà “cô gái mở đường” đã chiến đấu và hi sinh.
- “Em” chính là hình tượng “cô gái mở đường” – những nữ thanh niên xung phong

Câu 3 (1 điểm)

Câu 3: Hình ảnh “cô gái mở đường” được khắc hoạ như thế nào trong khổ thơ đầu tiên? (1đ)

Phương pháp giải:

Liệt kê những hành động, chi tiết miêu tả hình tượng “cô gái mở đường”

Lời giải chi tiết:

– Bài thơ bắt đầu bằng lời kể, tái hiện câu chuyện về cô gái mở đường với giọng điệu trang trọng gọi không khí thiêng liêng: Chuyện kể rằng: em, cô gái mở đường.

– Họ là những cô gái dũng cảm, quyết liệt. Khi cần cứu con đường cho đoàn xe kịp giờ ra trận, cô đã có một lựa chọn thật phi thường: nhận về mình luồng bom - nhận về cái chết để dành sự sống cho con đường hành quân của những người lính, những đoàn xe đang ra trận để giải phóng quê hương, đất nước.

- Ý nghĩa của hình tượng: “Em” trong bài thơ được nhắc đến như là một cô gái – một con người cụ thể, nhưng “em” cũng là hình tượng đại diện cho rất nhiều cô gái, nhiều nữ thanh niên xung phong đã “mở đường” trong cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước. Đó chính là những cô gái đã hi sinh tuổi thanh xuân, hi sinh cuộc sống của mình vì độc lập, tự do của đất nước.

Câu 4 (0,5 điểm)

Câu 4: Xác định và phân tích tác dụng của biện pháp tu từ được sử dụng trong khổ thơ sau:

Em nằm dưới đất sâu

Như khoảng trời đã nằm yên trong đất

Đêm đêm, tâm hồn em toả sáng

Những vì sao ngời chói, lung linh. (0,5đ)

Phương pháp giải

Chú ý các dấu hiệu nhận biết biện pháp tu từ: từ “như”, hình ảnh “vì sao ngời chói”

Lời giải chi tiết:

- Biện pháp tu từ so sánh: Em nằm dưới đất sâu/ Như khoảng trời đã nằm yên trong đất. Điều đó góp phần khắc họa rõ hơn ý nghĩa thiêng liêng trong sự hi sinh của cô gái mở đường.

- Biện pháp tu từ ẩn dụ: Đêm đêm, tâm hồn em toả sáng/ Những vì sao ngời chói, lung linh. Hình ảnh “những vì sao ngời chói, lung linh” là hình ảnh ẩn dụ gọi lên vẻ đẹp tâm hồn của “em” – cô gái mở đường.

Câu 5: (1đ)

Câu 5: Hình ảnh “hố bom” và “khoảng trời” gợi cho em suy nghĩ gì về sự hi sinh của “cô gái mở đường” và tình yêu thương của đất nước, quê hương dành cho cô? (1đ)

Phương pháp giải

Phân tích hình ảnh “hố bom” và “khoảng trời” gắn với hiện thực thời bấy giờ

Lời giải chi tiết

- “Hố bom” trước hết là hình ảnh thực gắn với sự khốc liệt của chiến trường: Bom đạn của kẻ thù dội xuống để lại những dấu ấn chết chóc trên mảnh đất quê hương.
- “Khoảng trời” cũng là hình ảnh thực: Khoảng trời trên những hố bom nơi chiến trường đã soi bóng xuống hố bom – nơi nước mưa đọng lại: Tôi nhìn xuống hố bom đã giết em/ Mưa đọng lại một khoảng trời nho nhỏ.
- Hình ảnh “khoảng trời” và “hố bom” được kết hợp trong mạch cảm xúc của bài thơ đã tạo nên những liên tưởng độc đáo, bất ngờ, sâu sắc mang ý nghĩa ẩn dụ.

II. VIẾT (6,0 điểm)**Câu 1 (2 điểm)****Câu 1. (2đ)**

Hình tượng người nữ thanh niên xung phong trong đoạn trích gợi cho anh/ chị suy nghĩ gì về ý thức trách nhiệm của giới trẻ ngày nay đối với đất nước. Trình bày bằng đoạn văn khoảng 200 chữ.

Phương pháp giải:

Xác định yêu cầu về hình thức và nội dung đoạn văn

Vận dụng kiến thức và kỹ năng viết đoạn văn nghị luận về tuổi trẻ với đất nước

Lời giải chi tiết:**1. Mở đoạn**

- Giới thiệu vấn đề: Trách nhiệm của thế hệ trẻ hôm nay trước đất nước dân tộc.

- Dẫn dắt vào nghị luận: Tầm quan trọng của việc giữ gìn độc lập và xây dựng nước nhà, cùng với ý thức học tập và cống hiến cho lợi ích của quốc gia.

2. Thân đoạn

a. Giải thích

- Trách nhiệm của thế hệ trẻ hôm nay: Giữ gìn độc lập và xây dựng nước nhà mạnh mẽ.

+ Ý thức học tập và rèn luyện bản thân.

+ Cống hiến và giúp ích cho quê hương.

b. Phân tích

- Nỗ lực học tập và phát triển bản thân.

- Tích cực tham gia hoạt động công ích và tình nguyện.

- Tinh thần tập thể và tư tưởng lợi ích chung.

* Ý nghĩa của trách nhiệm:

- Đóng góp vào sự đoàn kết quốc gia.

- Vượt qua cá nhân để tạo điều kiện tốt hơn cho cộng đồng.

- Xây dựng cuộc sống cá nhân và quốc gia tốt đẹp hơn.

c. Liên hệ bản thân

Ví dụ cá nhân: Học sinh cần học tập tốt, tuân thủ lời dạy của gia đình và giáo viên, thể hiện lòng yêu thương và giúp đỡ người khác.

d. Phản đề

Xã hội cần chỉ trích những người không có nhận thức đúng đắn về trách nhiệm đối với đất nước và chỉ quan tâm đến lợi ích cá nhân.

3. Kết đoạn

- Tóm tắt vấn đề nghị luận: Trách nhiệm của thế hệ trẻ hôm nay trước đất nước dân tộc.

- Rút ra bài học cho bản thân: Ý thức trách nhiệm, tình yêu thương quê hương và sự phát triển cá nhân là cơ sở để xây dựng một tương lai tốt đẹp cho đất nước.

Câu 2.

Câu 2. (4,0 điểm)

Anh/ chị hãy viết một bài văn nghị luận bàn về ý thức và trách nhiệm của học sinh ngày nay trong việc giữ gìn sự trong sáng của tiếng Việt.

Phương pháp giải:

Xác định yêu cầu về hình thức, nội dung của bài văn

Dựa vào kiến thức và kỹ năng viết bài nghị luận về một vấn đề trong đời sống

Lời giải chi tiết:

1. Mở bài

- Giới thiệu và dẫn dắt vào vấn đề cần nghị luận: giữ gìn sự trong sáng của tiếng Việt.

2. Thân bài

a. Giải thích

- Tình yêu, giữ gìn sự trong sáng của tiếng việt chính là sự tôn trọng ngôn ngữ mẹ đẻ, sử dụng tiếng việt một cách hợp lí, đúng đắn, không chêm xen quá nhiều ngôn ngữ khác khi giao tiếp, có ý thức giữ gìn và phát huy tiếng việt cũng như quảng bá đến bạn bè trên thế giới.

b. Phân tích

- Mỗi một quốc gia có một nền văn hóa, một ngôn ngữ khác nhau, là công dân của quốc gia, mỗi người có ý thức giữ gìn, phát huy cũng như truyền bá văn hóa, ngôn ngữ của mình.

- Chúng ta cần phải bảo vệ tiếng việt, giữ gìn sự trong sáng của tiếng việt, không để người khác làm mai một, bảo hòa ngôn ngữ riêng của mình với bất kì thứ ngôn ngữ nào khác.

- Tuy nhiên, giữ gìn tiếng mẹ đẻ không có nghĩa là bài trừ những ngôn ngữ khác mà cần sử dụng tiếng nước ngoài sao cho phù hợp, không được lạm dụng quá mức.

c. Chứng minh

- Học sinh lấy dẫn chứng những tác phẩm tiếng việt nổi tiếng hoặc những con người, những hành động cao đẹp bảo vệ, quảng bá tiếng việt ra thế giới,... để làm ví dụ minh họa cho bài làm văn của mình. (Ví dụ tác phẩm: Tiếng Việt,...)

d. Phản đề

- Trong cuộc sống vẫn còn có nhiều trường hợp lạm dụng tiếng nước ngoài vào trong giao tiếp, cũng có những trường hợp sử dụng tiếng việt với mục đích xấu làm mất đi sự trong sáng của tiếng việt,... những hành động này cần ngăn ngừa.

3. Kết bài

- Khái quát lại vấn đề cần nghị luận: giữ gìn sự trong sáng của tiếng Việt; đồng thời rút ra bài học và liên hệ bản thân.

Loigiaihay.com